

NEDSAT KOGNITIV FUNKTION. OPDAG DET. UNDERSØG DET. TÆNK DET IND I BEHANDLINGEN

Meeting the Dragon

Nordisk konference om dobbeltdiagnose i København

6. og 7. juni 2019.

Henrik Thiesen, SundhedsTeam Københavns Kommune

AFSNIT 2

Hjemløse og belastning

- ◆ Stigende opmærksomhed på psykisk sygdom
- ◆ Begyndende interesse for hjemløshed og somatisk sygdom, skader og forgiftninger
- ◆ Men *kognitive forstyrrelser og diffuse cerebrale skader* har stor indflydelse på dagligdags funktioner

Hjemløse og kognition

- ◆ Multimorbiditet gør det svært at stille regelrette psykiatriske diagnoser.
- ◆ Fysisk hjerneskade og neurologiske forandringer som medfører kognitive skader og forandringer kan ligne psykiatriske sygdomme
  - ◆ Det har blandt andet betydning for respons på medicin

ELEMENTERNE I KOGNITIVE PROBLEMER HOS HJEMLØSE

Tidlig aldring og kognitive problemer

- ◆ Der er mange risikofaktorer forbundet med hjemløshed
  - ◆ Hjerte-karsygdom
  - ◆ Alkohol- & stofbrug
  - ◆ Traumatisk hjerneskade (TBI)
  - ◆ Neurologiske sygdomme
  - ◆ Psykiske sygdomme

Tidlig aldring og kognitive problemer

- ◆ 350 ældre hjemløse (gennemsnitsalder 58 år) viste udviste kognitive problemer 3-4 gange hyppigere end det, der er observeret i den generelle befolkningen i 70 års alderen

Specifikke årsager: psykisk sygdom

- ◆ 3/4 af hjemløse voksne med psykisk sygdom har tegn på kognitive problemer (1500 undersøgt)
  - ◆ 7 af 10 har problemer med læring og hukommelse
  - ◆ 4 af 10 har problemer med tænkning og eksekutive funktioner
- ◆ Problemer med den kognitive funktion er mere forbundet med dagligdags funktion end den psykiatriske diagnose er.

Specifikke årsager: psykisk sygdom

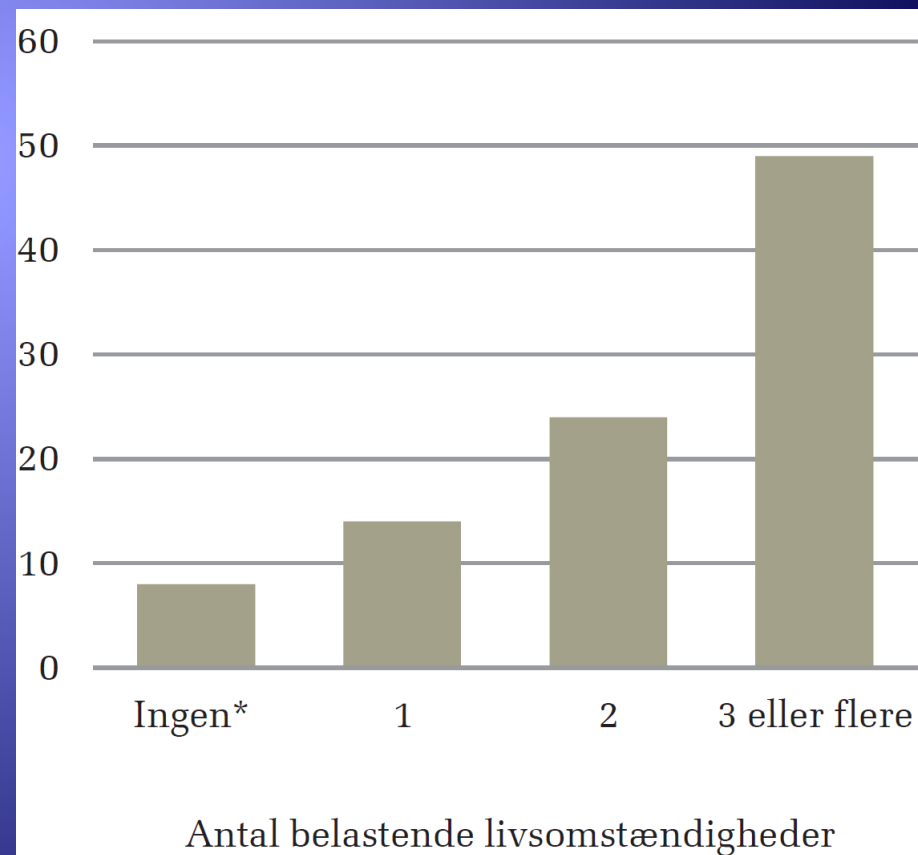
- ◆ Hjemløshed forbundet med reduktion i IQ
  - ◆ Større reduktion hos langvarigt hjemløse
- ◆ De kognitive problemer kan resultere i generelle vanskeligheder
  - ◆ Social tilknytning
  - ◆ Kontakt til sundheds- og socialvæsen
  - ◆ Problemer med at opretholde bolig.

Specifikke årsager: vold / TBI

- ◆ Forekomsten af TBI er meget højt blandt hjemløse og er forbundet med dårlig fysisk og mental sundhed.
- ◆ En undersøgelse af 904 hjemløse i Toronto
  - ◆ 53% havde haft mindst en TBI
  - ◆ 70% af fik første TBI inden de blev hjemløse
  - ◆ 12% af alle disse skader var moderat til svære.

Specifikke årsager: vold / TBI

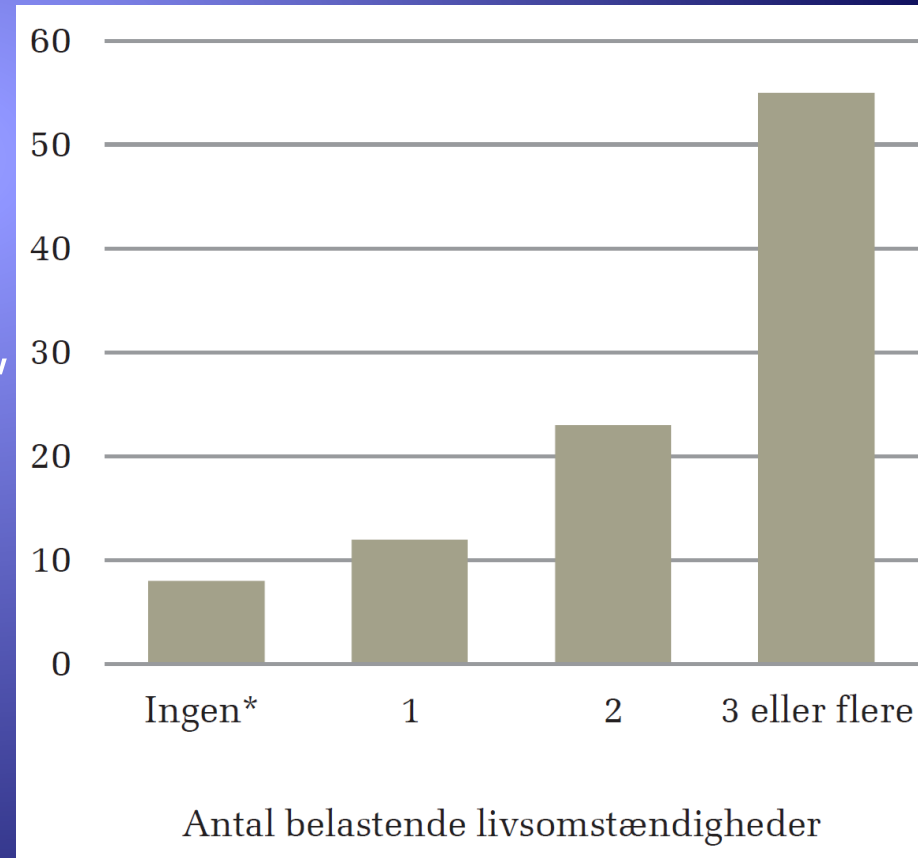
- ◆ 18 % i SUSY UDSAT 2017 har været udsat for lettere fysisk vold inden for det seneste år

Specifikke årsager: vold / TBI

◆ 17% i SUSY UDSAT 2017 har været udsat for *grov fysisk vold* inden for det seneste år

- ◆ Sparket
- ◆ Slået med knyttet hånd eller genstand
- ◆ Kastet ind mod møbler vægge, ned ad trappe eller lignende
- ◆ Udsat for kvælningsforsøg,
- ◆ Angrebet med kniv eller skydevåben

Specifikke årsager: Vold og TBI

- ◆ Skaderne ved TBI er rammer forskellige dele af hjernen så symptomerne er forskellige
  - ◆ De kognitive følger kan mistolkes som andre psykiske lidelser
  - ◆ Risiko for uhensigtsmæssig behandling og fejlmedicinering

Specifikke årsager: Metadon / substitution

- ◆ Personer i metadonbehandling havde signifikant dårligere resultater i neurokognitive tests i forhold til kontrolgruppe
  - Informationsbehandling
  - opmærksomhed
  - Visuel hukommelse,
  - Kortvarig verbal hukommelse,
  - Langsigtet verbal hukommelse
  - Problemløsning .

Specifikke årsager: Metadon / substitution

- ◆ Heroin og metadon er ikke neurotoksiske så andre faktorer spiller ind
  - ◆ Overdosis
    - ◆ Skader på grund af hypoxi.
    - ◆ Skader på informationsbehandling, nedsat hukommelse, opmærksomhedsproblemer, svækkede eksekutive funktioner
  - ◆ Alkoholmisbrug
    - ◆ Medfører nedsat opmærksomhed, reduceret kapacitet til at håndtere nye og abstrakte opgaver, hukommelses- og indlæringsproblemer
  - ◆ Traumatisk hjerneskade (TBI)
    - ◆ Kombination af diffuse og fokale skader
    - ◆ Skader på informationsbehandling, indlæringsproblemer, reduceret tilpasningsevne og nedsat adfærdskontrol

Specifikke årsager: Smertebehandling med opioid

- ◆ Undersøgelse af 23 personer med kronisk forbrug af smertestillende opioid sammenlignet med 29 uden forbrug
- ◆ Opioidbrugere havde generelt flere kognitive problemer, især i forhold til opmærksomhed, hukommelse og empati, *som viste sig at være dosisafhængig*
- ◆ Doseringsrelateret fald i amygdalas størrelse efter 1 måneds dagligt morfinforbrug

AFSNIT 4

Generelt

- ◆ Det bør undersøges om der er neurologiske problemer når man vurderer hvilke tilbud den enkelte skal have
- ◆ Den traditionelle pædagogiske / terapeutiske model bygger på gensidigt aftalt behandlingsplanlægning og omhyggeligt planlagte forløb
  - ◆ Men neurokognitive problemer kan medføre at planen ikke kan holdes
  - ◆ ... og sanktioner vil ikke hjælpe!!
- ◆ Der skal fokuseres på sociale støtteprogrammer, der i det mindste afbøder forværring, og helst øger modstandskraften hos den enkelte

Veje ud

- ◆ 112 herbergsbeboere fik undersøgt kognitiv funktion. Derefter tilfældigt henvist til bofællesskab eller lejlighed
  - ◆ Eksekutive funktioner
  - ◆ Verbal hukommelse
  - ◆ Årvågenhed*
    - Årvågenhed: fastholdelse af opmærksomhedsniveauet på et passende niveau ved relativt monotone aktiviteter, hvor man skal reagere på mere eller mindre forventede begivenheder.
- ◆ De undersøgte kognitive funktioner forudsagde den senere sociale funktion.
  - ◆ God eksekutiv funktion medfører bedre evne til at tage sig af sig selv og mindre kaotisk opførsel blandt andre
  - ◆ Bedre hukommelse har sammenhæng med mere positive sociale kontakter for dem, der bor i et fælles boligformer
  - ◆ Bedre årvågenhed forudsiger bedre kommunikation med andre uanset boligtype
- ◆ Konklusion: bedre kognition er sammenhængende med bedre social funktion blandt hjemløse med alvorlig psykisk sygdom, men på en måde, der varierer med den sociale kontekst og om man er i single-bolig eller i bofællesskab

Veje ud

- ◆ 114 personer med alvorlig og vedvarende psykisk sygdom, der var stabile beboere i hjemløseherberger, blev neuropsykologisk testet fik tildelt boliger ved lodtrækning boliger i fællesskab eller single-lejligheder
- ◆ Eksekutivfunktionen, faldt betydeligt blandt personer tildelt uafhængige lejligheder og steg blandt dem, der blev tildelt gruppeboliger.
- ◆ Flytning til en alene-lejlighed medførte tab af social struktur og interaktion med andre

Afslutning

◆ Hvad har vi ?

- ◆ MMSE bruges ofte men er ikke god til frontale problemer og kognitive problemer generelt
- ◆ Vores patienter bliver typisk ekskluderet fra almindelige psykometriske/neuropsykologiske undersøgelser

◆ Hvad ønsker vi ?

- ◆ Fokus på eksekutive funktioner fordi de har betydning især på kort sigt for successen af de sociale interventioner
- ◆ Enkle og ikke-stigmatiserende tests som kan bruges i det daglige kliniske og sociale arbejde
  - ◆ MOCA?
  - ◆ Stroop test?
  - ◆ Wisconsin Card Sort Test?
  - ◆ Trail Making Test?
  - ◆ Andre?